

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา มาตรฐานเลขที่ มกษ. 4410 - 2567 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา

1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา ในทุกขั้นตอนการผลิตรวมถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในระดับฟาร์ม เพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้เมล็ดงาที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับการบริโภค โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมถึงสุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ให้เป็นไปตาม มกษ. 9001 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร และดังต่อไปนี้

- 2.1 เมล็ดงา หมายถึง ผลผลิตจากต้นงา ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Sesamum indicum* L. ซึ่งเป็นไม้ล้มลุกในวงศ์ Pedaliaceae ผลมีลักษณะเป็นฝัก และมีเมล็ดเล็ก ๆ อยู่ภายในฝัก เมล็ดมีสีต่าง ๆ เช่น สีขาว ดำ หรือแดง ใช้ประกอบอาหารหรือสกัดน้ำมัน

3. ข้อกำหนด

3.1 น้ำ

น้ำที่ใช้ในการผลิตมาจากแหล่งที่ไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยด้านอาหาร ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีวิธีการจัดการเพื่อให้ได้เมล็ดงาที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ

- 3.1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อเมล็ดงา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

- 3.1.1.1 ประเมินความเสี่ยงของน้ำที่ใช้ หากมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคให้มีมาตรการป้องกัน ทั้งนี้ ให้มีการสุ่มเก็บน้ำเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากอันตรายทางเคมีหรือชีวภาพ หรือวิเคราะห์การปนเปื้อนจากทั้งอันตรายทางเคมีและชีวภาพ โดยห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

- 3.1.1.2 กรณีผลการวิเคราะห์ที่มีปริมาณเกินค่ามาตรฐานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา และดำเนินการแก้ไขหรือป้องกันให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบันทึกข้อมูลสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ไขหรือป้องกันไว้
- 3.1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่น ๆ เช่น แหล่งชุมชน สถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้
- 3.1.3 น้ำที่ใช้สำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรควรมีคุณภาพที่ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง
- 3.1.4 ควรให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของต้นงาซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น พันธุ์ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะของดินและการอุ้มน้ำ
- 3.1.5 ควรให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดการสูญเสียและลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ
- 3.1.6 ควรจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากระบบสุขาภิบาล น้ำทิ้งต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ
- 3.1.7 ควรเลือกแหล่งปลูกและฤดูปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตงาให้มีคุณภาพ

3.2 พื้นที่ปลูก

เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนในเมล็ดงา ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีพื้นที่ปลูกและวิธีจัดการพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นงา สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้เมล็ดงาที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ

- 3.2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อเมล็ดงา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- 3.2.1.1 การประเมินความเสี่ยงของดินที่ใช้ปลูก หากมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคให้มีมาตรการป้องกัน ทั้งนี้ ให้มีการสุ่มเก็บดินเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากอันตรายทางเคมีหรือชีวภาพ หรือวิเคราะห์การปนเปื้อนจากทั้งอันตรายทางเคมีและชีวภาพ โดยห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพและเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน กรณีผลการวิเคราะห์ที่มีปริมาณเกินค่ามาตรฐานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหาและดำเนินการแก้ไขหรือป้องกันให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบันทึกข้อมูลสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ไขหรือป้องกันไว้

- 3.2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้
- 3.2.3 พื้นที่ปลูกใหม่ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การพังทลายของดิน การชะล้างของวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ยที่ใช้ในแปลงปลูกไหลลงสู่แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกและชุมชนใกล้เคียง หากมีผลกระทบต้องมีมาตรการในการลดหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น
- 3.2.4 พื้นที่ปลูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชัน และต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่ส่วนราชการกำหนด หากมีผลกระทบต้องมีมาตรการในการลด หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น
- 3.2.5 ควรวางแผนผังแปลง จัดทำแปลงหรือปรับปรุงผังแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยด้านอาหาร สิ่งแวดล้อม การปะปนของพันธุ์และคุณภาพเมล็ดงา รวมถึงสุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน
- 3.2.6 พื้นที่ปลูกควรเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นงา คำแนะนำในภาคผนวก ก
- 3.2.7 ควรดูแลรักษาพื้นที่ปลูกเพื่อรักษาโครงสร้างและความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3.2.8 ควรจัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อเจ้าของฟาร์ม สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลงปลูก ชนิดพืช และพันธุ์ที่ปลูก

3.3 วัตถุอันตรายทางการเกษตร

การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมีวิธีการใช้ที่ถูกต้องเพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดงาที่ได้มีความปลอดภัยและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงสิ่งแวดล้อม

- 3.3.1 หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร
- 3.3.1.1 หยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสมไว้บนฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิดหรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการ
- 3.3.1.2 กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในเมล็ดงา โดยห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้าง และเก็บผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

- 3.3.1.3 กรณีผลการวิเคราะห์สารพิษตกค้างมีค่าเกินมาตรฐานปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหาและดำเนินการแก้ไขหรือป้องกัน รวมทั้งบันทึกข้อมูลสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขหรือป้องกันไว้
- 3.3.2 ห้ามใช้หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
- 3.3.3 กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามชนิดวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้ามีข้อกำหนดปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด
- 3.3.4 ควรเลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3.3.5 ไม่ควรใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมีอื่นมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับรับรอง
- 3.3.6 ควรใช้ระบบการบริหารจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- 3.3.7 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียว ให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง
- 3.3.8 จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บที่มีโครงสร้างเหมาะสมและมีมิดชิดเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิดและสามารถควบคุมการหยิบใช้ได้โดยไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่เมล็ดงาและไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล
- 3.3.9 ไม่เก็บสารเคมีชนิดเหลวอยู่บนชั้นที่เหนือกว่าสารเคมีชนิดผงหรือมีลักษณะเป็นผง
- 3.3.10 กำจัดสารเคมีที่เหลือจากการผสมหรือไม่ใช้แล้วในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่เมล็ดงาและสิ่งแวดล้อม
- 3.3.11 สารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตร ให้เก็บและกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่เมล็ดงาและสิ่งแวดล้อม
- 3.3.12 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่เมล็ดงาและสิ่งแวดล้อม
- 3.3.13 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดหรือไม่ใช้แล้ว ควรทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องตามข้อกำหนดหรือคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 3.3.14 วัตถุอันตรายทางการเกษตรและสารเคมีที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุ ควรเก็บในสถานที่เฉพาะ และทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือควรกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องตามข้อกำหนด หรือข้อแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.3.15 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง โดยต้องรู้จัก ศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมี และอุปกรณ์ และต้องมีคุณสมบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง
- 3.3.16 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ควบคุมต้องมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมี และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- 3.3.17 ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ควรสวมเสื้อผ้าและรองเท้าอย่างมิดชิด และใช้อุปกรณ์ ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ชุดป้องกันสารเคมี หน้ากาก ถุงมือ หมวก และแว่นตาป้องกัน
- 3.3.18 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรควรอยู่เหนือลมตลอดเวลา ระวังละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเอง และไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม
- 3.3.19 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำสระผมและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังการพ่น เสื้อผ้า ที่สวมใส่ขณะพ่นต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ
- 3.3.20 ควรมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทราย

3.4 การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

- มีการจัดการที่ดีในพื้นที่ปลูก รวมถึงปัจจัยการผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์ และการกำจัดของเสีย เพื่อให้การปฏิบัติงานภายในแปลงปลูกมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ได้เมล็ดงาที่ปลอดภัย และมีคุณภาพ เหมาะสมกับการบริโภค ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพ ผู้ปฏิบัติงาน
- 3.4.1 กรณีปลูกเป็นพืชหมุนเวียนกับข้าวหรือธัญพืชอื่น ต้องไม่เผาตอซัง เศษซากพืช หรือวัชพืชอื่น ก่อนการเตรียมดิน
- 3.4.2 เมล็ดพันธุ์ควรมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้โดยสามารถตรวจสอบแหล่งที่มา ประวัติ และตรงตามพันธุ์ เป็นพันธุ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาด รายละเอียดดังในภาคผนวก ข
- 3.4.3 หากมีการคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตรา ตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร และบันทึกข้อมูลไว้

- 3.4.4 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้านจุลินทรีย์เคมี และกายภาพสู่เมล็ดงาในระดับที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค และใช้ปุ๋ยที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3.4.5 หากเกษตรกรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย และบันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงระยะเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์
- 3.4.6 พื้นที่เก็บรักษา ผสม หรือขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน และอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ
- 3.4.7 ควรใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมในอัตราตามผลวิเคราะห์ดิน หรือคำแนะนำบนฉลากหรือของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- 3.4.8 ควรจัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัยและง่ายต่อการนำไปใช้งาน
- 3.4.9 ควรตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสม หากพบว่ามีความคลาดเคลื่อนควรปรับปรุงซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเมื่อนำมาใช้
- 3.4.10 ควรมีการจัดการการผลิตในแปลง เพื่อให้ได้เมล็ดงาตรงตามข้อกำหนดของคู่ค้า เช่น การเลือกพื้นที่การปลูกไม่ปะปนกับพันธุ์อื่น ระยะปลูก การกำจัดวัชพืช โรค แมลง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของเมล็ดงา
- 3.4.11 ส่วนของพืชที่มีศัตรูพืชเข้าทำลายควรกำจัดด้วยวิธีและในสถานที่ที่เหมาะสมหรือตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 3.4.12 ควรแยกของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน รวมถึงมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เช่น การนำไปใช้ซ้ำ รีไซเคิล หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น
- 3.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว**
- มีวิธีการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม เพื่อให้ได้เมล็ดงาที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับการบริโภค รวมทั้งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 3.5.1 ต้องเก็บเกี่ยวต้นงาตามอายุที่เหมาะสมและตามลักษณะการแตกของฝัก เพื่อลดการสูญเสียของเมล็ดงา เนื่องจากการร่วงหล่นของเมล็ดในแปลง

- 1) กรณีพันธุ์งาที่มีลักษณะฝักแตกเมื่อสุกแก่ให้เก็บเกี่ยวเมื่อมีลักษณะดังนี้
    - ก) ใบเริ่มเหลืองและร่วง และ
    - ข) ฝัก 2 ส่วนใน 3 ส่วนของต้นเปลี่ยนเป็นสีเหลือง และสังเกตสีของเมล็ดในฝักข้อที่ 3 จากยอดลงมาว่ามีการพัฒนาของสีเต็มตรงตามพันธุ์ เช่น งาดำ งาขาว และงาแดง
  - 2) กรณีพันธุ์งาที่มีลักษณะฝักต้านทานการแตกและพันธุ์ที่มีลักษณะฝักไม่แตกเมื่อสุกแก่ให้เก็บเกี่ยวเมื่อต้นและฝักเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล
- 3.5.2 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะและเลือกเก็บเกี่ยวต้นที่ฝักไม่มีการเข้าทำลายของโรค เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
  - 3.5.3 การใช้เครื่องเก็บเกี่ยวและเครื่องกะเทาะเมล็ดงา ควรตั้งค่าการใช้งานอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพเมล็ดงา
  - 3.5.4 ควรทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ก่อนและหลังการใช้งาน เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและการปะปนของวัตถุอื่นที่ไม่ใช่เมล็ดงา เช่น ส่วนของต้น ใบ เปลือกฝัก ดิน หิน ทราย เมล็ดวัชพืช และบันทึกการปฏิบัติงาน
  - 3.5.5 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุรองพื้นที่สัมผัสกับเมล็ดงาโดยตรง ควรทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน
  - 3.5.6 ควรวางต้นงาที่เก็บเกี่ยวแล้วบนวัสดุรองไม่ให้สัมผัสกับพื้นดิน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนและรองรับเมล็ดงาที่ร่วงจากฝัก
  - 3.5.7 กรณีลดความชื้นต้นงา ฝักงา และเมล็ดงาโดยการผึ่งแดด ต้องไม่สัมผัสกับพื้นโดยตรง และต้องมีการป้องกันฝนและน้ำค้าง
  - 3.5.8 การกะเทาะเมล็ดงาออกจากฝัก ต้องทำความสะอาดเครื่องกะเทาะก่อนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนและการปะปนของเมล็ดงาพันธุ์อื่นหรือสีอื่น
  - 3.5.9 ต้องทำความสะอาดเมล็ดงา เพื่อขจัดวัตถุอื่นที่ไม่ใช่เมล็ดงา เช่น ส่วนของต้น ใบ เปลือกฝัก ดิน หิน ทราย เมล็ดวัชพืชและคัดแยกเมล็ดลีบออกจากเมล็ดงาที่มีคุณภาพ
  - 3.5.10 กรณีที่ต้องการเก็บรักษาเมล็ดงา ต้องลดความชื้นเมล็ดงาให้ไม่เกิน 10% โดยมวล หรือกำในมือแล้วเมล็ดงาไม่ติดมือ
  - 3.5.11 การลดความชื้นเมล็ดงาควรทำความสะอาดสถานที่ที่ใช้ลดความชื้น วัสดุรองพื้น ภาชนะบรรจุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่สัมผัสกับเมล็ดงาโดยตรงทุกครั้งทั้งก่อนและหลังการใช้งาน เพื่อป้องกันการไม่ให้เกิดการปนเปื้อน
  - 3.5.12 บรรจุเมล็ดงาในภาชนะที่สะอาดและแห้ง สามารถระบายอากาศได้

- 3.5.13 ในกรณีที่สามารถลดความชื้นเมล็ดงาได้ไม่เกิน 5% โดยมวล และสถานที่เก็บรักษาสามารถควบคุมความชื้นสัมพัทธ์และอุณหภูมิ ให้บรรจุเมล็ดงาในภาชนะบรรจุปิดสนิทได้
- 3.5.14 หากมีการจัดชั้นคุณภาพก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพของเมล็ดงาตามข้อกำหนดในมาตรฐาน สินค้าเกษตรที่กำหนดสำหรับเมล็ดงาแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า
- 3.5.15 หากวิธีเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวทำให้เกิดฝุ่น และเสียงรบกวน ควรมีมาตรการเพื่อลดผลกระทบต่อบริเวณข้างเคียง
- 3.5.16 ต้องแยกภาชนะบรรจุของเสีย สารเคมี และวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุเมล็ดงาในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน
- 3.5.17 ควรมีมาตรการป้องกันสัตว์เลี้ยวไม่ให้อาณาในบริเวณปฏิบัติงานโดยเฉพาะบริเวณเก็บเกี่ยว กะเทาะ และบรรจุ
- 3.5.18 ควรมีมาตรการป้องกันสัตว์พาหะนำเชื้อ โดยเฉพาะในบริเวณบรรจุและเก็บรักษา

3.6 การขนย้าย การรวบรวม และการเก็บรักษา

มีการจัดการในการขนย้าย การรวบรวม และการเก็บรักษาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้เมล็ดงาที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับการบริโภค

- 3.6.1 ขนย้ายเมล็ดงาด้วยพาหนะที่สะอาดและเหมาะสม สามารถป้องกันหรือไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพและความปลอดภัยต่อการบริโภค โดยไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ย หรือสารปรับปรุงดินในการขนย้ายเมล็ดงา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถแยกพาหนะในการขนย้ายได้ ต้องทำความสะอาดพาหนะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว
- 3.6.2 ควรแยกสถานที่รวบรวมและเก็บรักษาเมล็ดงาออกจากสถานที่เก็บปุ๋ย วัตถุอันตรายทางการเกษตร หรือสารเคมีอื่น ๆ ทั้งนี้ บริเวณเก็บรักษาเมล็ดงาควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีการระบายอากาศดี สามารถป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อม และสามารถป้องกันการเข้าทำลายของแมลงศัตรูโรงเก็บและสัตว์พาหะนำเชื้อที่ทำให้คุณภาพของเมล็ดงาเสื่อมหรือเสียหาย
- 3.6.3 การเก็บรักษาเมล็ดงาเพื่อรอจำหน่าย ต้องเก็บรักษาในที่แห้ง วางภาชนะบรรจุบนพาเลท และไม่วางชิดผนัง อากาศถ่ายเทสะดวก และไม่ให้เมล็ดงาได้รับแสงแดดโดยตรง เพื่อรักษาความชื้นเมล็ดงาให้ไม่เกิน 10% โดยมวล
- 3.6.4 จัดวางภาชนะบรรจุเมล็ดงาในสถานที่เก็บรักษาให้เป็นสัดส่วน และมีการซีบ่งเพื่อป้องกันการปะปนของเมล็ดงาพันธุ์อื่น

- 3.6.5 ขนส่งเมล็ดจากสถานที่รวบรวมถึงสถานที่จำหน่ายด้วยพาหนะที่สะอาดและสามารถป้องกันไม่ให้เมล็ดงาเกิดความชื้นเพิ่มขณะขนส่ง และบันทึกการขนส่งจนถึงสถานที่จำหน่าย

3.7 บุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจด้านการผลิตและสุขลักษณะที่ดีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อเมล็ดงา และผู้ปฏิบัติงาน สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

- 3.7.1 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะประจำพันธุ์ของงา และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงาในส่วนของที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิธีการสำรวจแปลง และการกำจัดโรค แมลง วัชพืช และศัตรูพืชอื่น ๆ
- 3.7.2 ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ ตามวัตถุประสงค์ สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและเมล็ดงา
- 3.7.3 ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น น้ำดื่ม ที่พักระหว่างปฏิบัติงานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 3.7.4 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.8 เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ

บันทึกข้อมูลและเก็บรักษาบันทึกต่าง ๆ ที่สำคัญ ในทุกขั้นตอนการผลิต เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการผลิต รวมถึงมีเอกสารหลักฐานที่ใช้ในการตามสอบได้

3.8.1 เอกสารและบันทึกข้อมูล

- 3.8.1.1 ควรบันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนสำหรับการผลิตในปีการผลิตนั้น ๆ และลงชื่อผู้ปฏิบัติงาน โดยตัวอย่างข้อมูลที่ควรบันทึก ได้แก่
- 1) ผลการวิเคราะห์น้ำและดิน (เมื่อมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย) (ข้อ 3.1.1 และข้อ 3.2.1)
  - 2) บันทึกข้อมูลสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขหรือป้องกัน (กรณีผลวิเคราะห์น้ำ ดิน และสารพิษตกค้างเกินค่ามาตรฐาน) (ข้อ 3.1.1 และข้อ 3.2.1)
  - 3) หลักฐานการบำบัดน้ำและดิน (เมื่อมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย) (ข้อ 3.1.2 และข้อ 3.2.2)
  - 4) บันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก (ข้อ 3.2.8)
  - 5) บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ข้อ 3.3.1 และข้อ 3.4.3)
  - 6) ผลการวิเคราะห์สารพิษตกค้าง (กรณีมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงคำแนะนำ) (ข้อ 3.3.1)
  - 7) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ (ข้อ 3.4.2)

- 8) บันทึกข้อมูลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม (ข้อ 3.4.5)
- 9) บันทึกข้อมูลการใช้ปุ๋ย (ข้อ 3.4.7)
- 10) บันทึกข้อมูลการทำความสะอาดเครื่องเก็บเกี่ยว เครื่องกะเทาะ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว (ข้อ 3.5.4)
- 11) บันทึกข้อมูลการขนส่ง (ข้อ 3.6.5)
- 12) ประวัติการฝึกอบรม (กรณีที่ได้รับการฝึกอบรม) (ข้อ 3.7.1)
- 13) บันทึกวันที่เก็บเกี่ยว และปริมาณเมล็ดงา (ข้อ 3.5.1)
- 14) ข้อมูลการจำหน่ายเมล็ดงา (ข้อ 3.8.2.2)
- 15) บันทึกข้อมูลปริมาณเมล็ดงาที่สูญเสีย สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหา กรณีเมล็ดงามีการปนเปื้อน (ข้อ 3.8.2.4 ข้อ 3.8.2.5)
- 16) บันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียน (ข้อ 3.8.2.6)

3.8.2 การตามสอบ

- 3.8.2.1 เมล็ดงาที่อยู่ระหว่างการบรรจุ ขนย้าย และเก็บรักษา เพื่อจำหน่ายควรมีการระบุรุ่นเมล็ดงา และปริมาณเมล็ดงาเพื่อให้สามารถตรวจสอบที่มาของเมล็ดงาได้
- 3.8.2.2 ในกรณีมีการจำหน่ายเมล็ดงา ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อเมล็ดงา หรือแหล่งที่นำเมล็ดงาไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย
- 3.8.2.3 ควรเก็บรักษาบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ อย่างน้อย 2 ปี ติดต่อกัน หรือตามที่มีผู้ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและเรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้
- 3.8.2.4 กรณีพบเมล็ดงามีการปนเปื้อนหรืออาจมีโอกาสนำปนเปื้อน จนเมล็ดงาเสียคุณภาพ ไม่สามารถยอมรับได้ ควรแยกเมล็ดงาร่วมบันทึกปริมาณที่สูญเสียและป้องกันไม่ให้นำไปจำหน่าย
- 3.8.2.5 กรณีเมล็ดงามีการปนเปื้อน ควรสืบหาสาเหตุ หาแนวทางแก้ปัญหา และมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ และให้มีการบันทึกข้อมูล
- 3.8.2.6 ควรมีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้องและเก็บบันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียน

4. ข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา มีรายละเอียดอธิบายไว้ในภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

(ให้ไว้เป็นข้อมูล)

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับงา

ในการปลูกงา ผู้ปลูกควรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่ดีสำหรับงา และเลือกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก เพื่อให้ต้นงาเจริญเติบโตได้ดีและได้ผลผลิตตามที่ต้องการ โดยจากข้อมูลการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

ก.1 สภาพพื้นที่

- ควรเลือกพื้นที่ที่เป็นดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทราย หรือดินทรายที่ระบายน้ำและอากาศได้ดี เนื่องจากงาไม่ทนต่อสภาพน้ำมากหรือน้ำท่วมขัง หากมีน้ำท่วมขังพื้นที่ 1 วัน อาจมีผลทำให้การเจริญเติบโตและผลผลิตลดลง และหากน้ำท่วมขังนาน 3 วัน ต้นงาส่วนใหญ่จะตาย

- ความสูงของพื้นที่ไม่เกิน 1,250 m จากระดับน้ำทะเล โดยหากปลูกงาในพื้นที่สูงกว่านี้ งาจะมีลำต้นเล็ก และให้ผลผลิตต่ำ

- พิจารณาถึงผลตกค้างของสารเคมีกำจัดวัชพืชที่ใช้ในพื้นที่ก่อนปลูกงา โดยหากปลูกงาหลังข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง หรืออ้อย อาจมีผลของสารเคมีกำจัดวัชพืชที่ตกค้างอยู่ในดิน เช่น อาทราซีน (atrazine) ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของงา ทำให้ต้นงาไม่งอกหรือต้นที่งอกบางส่วนตายไป สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ไม่มีปัญหาผลตกค้างกับต้นงา ได้แก่ อลาคลอร์ (alachlor) ไดยูรอน (diuron) ลินูรอน (linuron) และเมโทลาคลอร์ (metalachlor)

ก.2 ฝน

แม้ว่างาจะเป็นพืชทนแล้ง แต่งาจะเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีเมื่อมีปริมาณน้ำฝนเพียงพอในช่วงประมาณ 650 mm ถึง 800 mm โดยต้นงาที่ทนต่อสภาพการขาดน้ำได้ดีนั้นจะเป็นต้นงาที่มีอายุประมาณ 30 วันขึ้นไป หากมีฝนตกหนักมากในระยะดอกบานและมีเมฆมากอาจส่งผลให้ดอกงาร่วงก่อนการผสมเกสร และการสังเคราะห์แสงลดลงเนื่องจากมีปริมาณแสงแดดน้อย และเมื่อต้นงาติดฝักหมดทั้งต้นงา จะต้องการน้ำลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเก็บเกี่ยวหากมีฝนตกมากจะทำให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวงาได้ ฝักงาจะมีความชื้นมากขึ้น และเมื่อฝักงาแห้งจะแตกง่าย นอกจากนี้หากมีฝนตกหนักหรือฝนตกติดต่อกันหลายวัน จะทำให้งาเป็นโรคได้ง่าย โดยเฉพาะโรครากเน่าและลำต้นเน่า

ก.3 อุณหภูมิ

อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการงอก การเจริญเติบโต และการออกดอกของงาอยู่ในช่วง 25°C ถึง 30°C โดยหากปลูกลงในสภาพที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 15°C จะทำให้ต้นงาออกช้า และส่งผลต่อการเจริญเติบโตในระยะกล้า

ก.4 ฤดูปลูก

ฤดูปลูกที่สำคัญของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นฤดูต้นฝน โดยเริ่มปลูกลงได้ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนเมษายน ขึ้นอยู่กับวันฝนตกเป็นครั้งแรกและการกระจายตัวของปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ หรืออาจปลูกในฤดูแล้งในกรณีที่มีน้ำชลประทาน หรือมีความชื้นในดินเพียงพอตลอดฤดูปลูก แต่ควรระมัดระวังเรื่องอุณหภูมิต่ำกว่า 15°C ในขณะที่ปลูกและในระยะกล้า ซึ่งฤดูแล้งจะสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม อย่างไรก็ตามการเลือกฤดูปลูก จำเป็นต้องคำนึงถึงปริมาณน้ำฝนหรือความชื้นในดินที่เพียงพอตลอดฤดูปลูก และการปลอดฝนในช่วงเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถผลิตเมล็ดงาที่มีคุณภาพ ลดความเสียหายจากความชื้นสูงในเมล็ด ซึ่งจะทำให้เมล็ดงอกในฝัก ฝักเน่า และทำให้ค่ากรดในเมล็ดสูง ซึ่งจะทำให้เมล็ดงามีกลิ่นเหม็น

ก.5 วิธีการปลูกและการจัดการแปลงปลูก

ในการปลูกลงควรมีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับหรือข้อมูลจากทางราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพืชนั้นๆ หรือข้อมูลจากคู่มือ เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอนที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลิตผล

เนื่องจากเมล็ดงามีขนาดเล็ก จึงต้องมีการเตรียมดินที่ดี โดยเตรียมให้ละเอียดร่วนซุย และยังเป็น การช่วยกำจัดวัชพืช โดยควรไถดินอย่างน้อย 1 ครั้ง และพรวนดินอีก 1 ครั้ง ใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร 16-20-0 (หากพื้นที่เป็นดินเหนียว) หรือ 15-15-15 (หากพื้นที่เป็นดินทราย) อัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่ ระยะระหว่างแถว 70 cm ถึง 75 cm ยกร่องหรือไม่ก็ได้ (ถ้าหน้าดินน้อยควรยกร่องเพื่อป้องกันการล้มของต้นงา และทำให้รากงาสามารถยึดเกาะกับดินได้เป็นอย่างดี และมีการทำร่นกำจัดวัชพืชและกลบโคน)

การปลูก ไร่เมล็ดงาบาง ๆ เป็นแถว หรือใช้เครื่องปลูกแบบโรยเป็นแถว ซึ่งการปลูกลงเป็นแถว จะทำให้สามารถจัดการวัชพืชและโรคแมลงในแปลงปลูกได้ง่าย และทำให้ได้เมล็ดงาที่มีคุณภาพดี ผลผลิตสูง อัตราเมล็ดพันธุ์สำหรับพันธุ์งาที่มีลำต้นเดี่ยว 800 กรัมต่อไร่ ถึง 900 กรัมต่อไร่ พันธุ์แตกกิ่ง 500 กรัมต่อไร่ ถึง 600 กรัมต่อไร่ ถ้าโรยเมล็ดงาด้วยมือให้กลบดินบาง ๆ หนาไม่เกิน 5 cm ให้น้ำทันที และฉีดสารกำจัดวัชพืช เช่น อลาคลอร์ ตามอัตราแนะนำ โดยดินจะต้องมีความชื้นขณะฉีดสารกำจัดวัชพืช

การดูแลรักษา ในบริเวณที่ต้นงาขึ้นหนาแน่นอาจถอนแยกเมื่องามีอายุประมาณ 21 วัน หรือมีความสูงต้นประมาณ 10 cm ให้มีระยะระหว่างต้นประมาณ 10 cm และเมื่องามีอายุ 25 วัน ถึง 30 วัน

ซึ่งเป็นช่วงที่ต้นงาเริ่มออกดอก ให้ทำร่นกำจัดวัชพืชโดยใช้ผานตายหญ้าข้าวโพด พร้อมใส่ปุ๋ยยูเรีย (สูตร 46-0-0) อัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ (ถ้าใส่ปุ๋ยมากเกินไปจะทำให้งาเหี่ยว มีอาการเจริญเติบโตตามลำต้นมาก และใบใหญ่ แต่ผลผลิตต่ำ)

ก.6 การเก็บเกี่ยว

พันธุ์ฝักแตก ให้เก็บเกี่ยวเมื่อฝักสุกแก่หรือเหลืองประมาณ 2 ส่วนใน 3 ส่วนของต้น หรือเมื่อต้นงาในแปลงส่วนใหญ่ฝักเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง โดยฝักงาจะเหลืองจากโคนต้นไปยอดพร้อมกับการสังเกตสีของเมล็ดงาในฝักที่ 3 นับจากยอด หากเมล็ดมีสีเข้มเต็มที่ตรงตามพันธุ์ จึงเกี่ยวต้นและมัดฟ่อนตั้งตากไว้ในแปลง โดยหากเป็นงาดำ และเมล็ดที่ 3 นับจากยอดเปลี่ยนเป็นสีดำแสดงว่าฝักงาสุกแก่แล้ว สามารถเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งการเก็บเกี่ยวตามระยะเวลาที่เหมาะสมนี้จะช่วยลดความสูญเสียจากการที่เมล็ดร่วงเนื่องจากฝักแตกเมื่อสุกแก่และการเก็บเกี่ยวเมล็ดอ่อนเกินไปซึ่งอยู่ที่ส่วนปลายของลำต้น

พันธุ์ฝักไม่แก่ หรือฝักด้านทานการแตก สามารถปล่อยให้ฝักสุกแก่ทั้งต้นในแปลง โดยให้เก็บเกี่ยวเมื่อต้นและฝักงาทั้งต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

ก.7 การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช

ควรตรวจแปลงเป็นระยะ โดยสำรวจการเข้าทำลายของหนอนแมลงศัตรูงา เช่น หนอนห่อใบงา หนอนกัดกินใบและฝัก โดยเฉพาะในระยะกล้า ระยะออกดอก และระยะติดฝัก โดยอาจเก็บหนอนแมลงออกจากต้นงาในกรณีที่ยังไม่พบการระบาดมาก หรือฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงประเภทดูดซึมก่อนที่จะถึงระดับความเสียหายทางเศรษฐกิจ

ก.8 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

หลังจากการเก็บเกี่ยวงาแบบตัดมาทั้งต้นแล้ว ต้องตากต้นงาไว้ประมาณ 3 วัน ถึง 7 วัน เพื่อให้ฝักและเมล็ดแห้งเมล็ดหลุดจากแกนกลางฝักพร้อมสำหรับการกะเทาะหรือพร้อมสำหรับการใช้เครื่องนวดข้าวหรือถั่วเขียวที่มีการปรับรอบและขนาดตะแกรงให้เหมาะสมกับการนวดงา ในกรณีพันธุ์งาฝักแตก เมื่อตากต้นงาแห้งแล้ว ปลายฝักจะเปิดอ้า หากต้นงายังอยู่ในฟ่อนโอกาสที่เมล็ดจะร่วงหล่นจะน้อยกว่าการไม่ได้มัดฟ่อน เมล็ดงาที่ได้จากการกะเทาะหรือใช้เครื่องนวด ให้ทำความสะอาดโดยใช้ตะแกรงร่อน เพื่อให้เศษฟุนผงและเมล็ดวัชพืชแยกออกมาจากเมล็ดงา

ภาคผนวก ข

(ให้ไว้เป็นข้อมูล)

พันธุ์งาทางการค้า

ข.1 งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1

ประวัติ

งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 คัดเลือกพันธุ์บริสุทธิ์ (pure line selection) จากสายพันธุ์ Hnanni 25/160 ซึ่งเป็นพันธุ์จากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยได้รับเมล็ดพันธุ์จาก FAO เมื่อปี พ.ศ. 2528 ศูนย์วิจัยพืชไร่ อุบลราชธานี นำเข้าประเมินผลผลิตตามขั้นตอนการปรับปรุงพันธุ์ ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2534 โดยกรมวิชาการเกษตร พิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรอง เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2536

ลักษณะเด่น

- 1) ขนาดเมล็ดใหญ่ สีแดง สม่ำเสมอ
- 2) ผลผลิตเฉลี่ย 139 กิโลกรัมต่อไร่
- 3) ปริมาณน้ำมันในเมล็ด 50.3%
- 4) ทนทานต่อโรคไหม้ดำจากเชื้อแบคทีเรีย ต้านทานต่อหนอนห่อใบงา ไรขาว และมวนผีเสื้อ

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นตั้งตรง แตกกิ่ง 3 กิ่ง ถึง 5 กิ่ง ดอกสีขาวอมม่วง อายุออกดอก 32 วัน ถึง 35 วัน ลักษณะฝักแบบ 2 พู ฝักเรียงตัวแบบสลับ จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ ขนาดเมล็ดโต น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 3.16 g อายุเก็บเกี่ยว 80 วัน ถึง 85 วัน

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน เดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน และปลายฤดูฝนเดือนสิงหาคม

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

ไม่ควรปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เนื่องจากตอบสนองต่อช่วงแสง และเจริญเติบโตไม่ดีเมื่อมีอุณหภูมิต่ำ ไม่ควรเก็บเกี่ยวเกิน 85 วัน เพราะเมล็ดจะร่วงเสียหาย

ข.2 งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 2

ประวัติ

งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 2 (A30-15) คัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์ (pure line selection) จากสายพันธุ์ 30-15 ซึ่งรับมาจาก FAO เมื่อปี 2528 โดยศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ประเมินผลผลิตตามขั้นตอนการปรับปรุงพันธุ์ ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2553 กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์แนะนำ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2556

ลักษณะเด่น

- 1) สีเมล็ดแดงสวย สม่ำเสมอ
- 2) ผลผลิตเฉลี่ย 130 กิโลกรัมต่อไร่ ถึง 145 กิโลกรัมต่อไร่
- 3) ปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระ (antioxidants) สูง (10,451 mg/kg) สูงกว่าพันธุ์อุบลราชธานี 1 เฉลี่ย 15% โดยเฉพาะสารเซซามินสูงกว่าพันธุ์อุบลราชธานี 1 เฉลี่ย 15%

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นตั้งตรง แตกกิ่ง 3 กิ่ง ถึง 5 กิ่ง ดอกสีขาวอมม่วง อายุออกดอก 33 วัน ถึง 36 วัน ลักษณะฝักแบบ 2 พู ฝักเรียงตัวแบบสลับ จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ มีขนที่ฝักน้อย ขนาดเมล็ดโต น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 2.99 g ปริมาณน้ำมันในเมล็ด 44.6% อายุเก็บเกี่ยว 80 วัน ถึง 85 วัน

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน เดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน และปลายฤดูฝนเดือนสิงหาคม

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในพื้นที่ผลิตของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดลพบุรี และจังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อควรระวัง

หลีกเลี่ยงการปลูกพันธุ์นี้ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคเน่าดำที่มีสาเหตุจากเชื้อรา *Macrophomina phaseolina*

ข.3 งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3

ประวัติ

งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3 คัดเลือกพันธุ์โดยนำลูกผสมชั่วที่ 2 จากประเทศอิสราเอลจำนวน 253 สายพันธุ์ มาคัดเลือกโดยวิธี single seed descent จนถึงชั่วที่ 6 และศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานีได้นำเข้าประเมินผลผลิตตามขั้นตอนของการปรับปรุงพันธุ์ ปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2541 กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรอง เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2547

ลักษณะเด่น

- 1) ผลผลิตประมาณ 102-135 กิโลกรัมต่อไร่
- 2) ขนาดเมล็ดใหญ่ (1,000 เมล็ดหนัก 3.03 g)
- 3) ปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระสูง (antioxidants) (12,813 mg/kg)
- 4) ปริมาณธาตุแคลเซียมสูง 0.73%

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นตั้งตรง แตกกิ่ง 3 กิ่ง ถึง 5 กิ่ง ดอกสีขาวอมม่วง อายุออกดอก 30 วัน ถึง 32 วัน ลักษณะฝักแบบ 4 พู ฝักเรียงตัวแบบสลับ จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ เมล็ดสีดำขนาดใหญ่ เมล็ดมีเปลือกหุ้ม 1 ชั้น ปริมาณน้ำมันในเมล็ด 49.9% อายุเก็บเกี่ยว 80 วัน ถึง 85 วัน ไม่ต้านทานต่อโรคไหม้ดำ และโรคเน่าดำ

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน เดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน และปลายฤดูฝนเดือนสิงหาคม

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

ไม่ควรปลูกในแหล่งที่มีโรคเน่าดำและโรคไหม้ดำระบาดรุนแรง

ข.4 งาดำพันธุ์ มก.18 (KU 18)

ประวัติ

งาดำพันธุ์ มก.18 (KU 18) เป็นงาดำพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาดำภาคอีสาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบันทึกประวัติ (pedigree selection) จากคู่ผสม col34 x งาดำนครสวรรค์ และได้แนะนำพันธุ์ มก.18 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536

ลักษณะเด่น

1) เมล็ดค่อนข้างใหญ่ (1,000 เมล็ด หนัก 3.0 g) มีเปลือกหุ้มชั้นเดียวและผิวด้านสีดำไม่ละลายน้ำ รสชาติอร่อย และมีกลิ่นหอม

2) ผลผลิตเฉลี่ย 148 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเดี่ยว ไม่แตกกิ่ง ใบสีเขียวเข้ม ดอกสีขาวอมม่วง อายุดอกบาน 36 วัน ช่วงออกดอก 70 วัน ฝักเป็นแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อช่อใบ (1 ช่อ มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 85 วัน ถึง 90 วัน มีลักษณะฝักแตกเมื่อสุกแก่ ปริมาณน้ำมันในเมล็ด 48.2%

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาในประเทศไทย

ข้อควรระวัง

ควรเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมเพื่อลดปริมาณเมล็ดลีบ (เมล็ดอ่อน) จากการเก็บเกี่ยวก่อนระยะที่เมล็ดสุกแก่เต็มที่ และลดการสูญเสียเมล็ดจากลักษณะฝักแตกเมื่อสุกแก่ โดยควรเก็บเกี่ยวเมื่องามีอายุประมาณ 85 วัน ถึง 90 วัน ต้นและฝักงาเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง 2 ส่วนใน 3 ส่วนของต้น และฝักงาข้อที่สามนับจากยอดลงมามีการพัฒนาสีของเมล็ดเต็มที่ตรงตามพันธุ์

ข.5 งาดำพันธุ์ซีเอ็ม-07 (CM-07)

ประวัติ

งาดำพันธุ์ซีเอ็ม-07 (CM-07) เป็นงาดำพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาภาควิชาวชิไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ คัดเลือกพันธุ์โดยวิธีบันทึกประวัติจากคู่ผสม KUsr6040 x China 2 ได้สายพันธุ์ TQ 8069 (KUsr6040 x China 2-3-2-2-1) และสายพันธุ์ TQ 8069 ได้รับพระราชทานชื่อจากองค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ว่า CM-07 พันธุ์ซีเอ็ม-07 ได้รับการแนะนำและส่งเสริมแก่เกษตรกรตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551

ลักษณะเด่น

- 1) มีลักษณะฝักต้านทานการแตก (shatter resistance) ลดการสูญเสียผลผลิต สามารถเก็บเกี่ยวเมื่อต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและแห้ง และใช้เครื่องจักรเก็บเกี่ยวหรือใช้เครื่องเกี่ยวนวดได้
- 2) เมล็ดมีขนาดใหญ่ สีดำสนิท เปลือกหุ้มเมล็ดชั้นเดียว
- 3) ผลผลิตเมล็ดสูงเฉลี่ย 360 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเป็นทรงพุ่มตั้งตรง แตกกิ่งจำนวน 2 กิ่ง ถึง 4 กิ่ง ดอกสีขาวอมม่วง อายุดอกบาน 36 วัน ช่วงออกดอก 34 วัน ลักษณะฝักแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อชอกใบ (1 ช่อ มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น อายุเก็บเกี่ยว 92-100 วัน มีลักษณะฝักต้านทานการแตก 95% นอกจากนี้ยังพบฝักงาที่ปลายฝักปิดสนิทด้วยประมาณ 2-50 เปอร์เซ็นต์ต่อต้น เมล็ดมีขนาดใหญ่สีดำสนิท เปลือกหุ้มเมล็ดชั้นเดียว น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 3.49 g

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

การปลูก ระยะระหว่างแถวควรอยู่ระหว่าง 70 cm ถึง 75 cm เนื่องจากทรงต้นเป็นแบบทรงพุ่ม และหากเกิดลมพายุอาจทำให้กิ่งฉีกหรือหักได้

ข.6 งาดำพันธุ์ มก.21 (KU 21)

ประวัติ

งาดำพันธุ์ มก.21 (KU 21) เป็นงาพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาภาควิชาชีพไร่ณา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบันทึกประวัติจากกลุ่มผสม F_1 (KUsr6040 x KU 18) x F_1 (KUTQ3007 x KUsr6040) ซึ่งสายพันธุ์งาดำ KUsr6040 มีลักษณะฝักต้านทานการแตก และงาดำพันธุ์ มก.18 และสายพันธุ์ KUTQ3007 เป็นงาดำฝักแตกที่มีคุณภาพเมล็ดรสชาดีอร่อย

และกลิ่นหอม ในปี พ.ศ. 2554 คัดเลือกได้สายพันธุ์ KUTQ8067 (F_1 (KUsr6040 x KU 18) x F_1 (KUTQ3007 x KUsr6040)-4-1-21-8) ต่อมาทางโครงการปรับปรุงพันธุ์ฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ชื่อสายพันธุ์ KUTQ8067 ว่า มก. 21

ลักษณะเด่น

- 1) เมล็ดมีรสชาติอร่อย กลิ่นหอม ใกล้เคียงพันธุ์ มก.18
  - 2) เมล็ดสีดำสนิท ขนาดเมล็ดค่อนข้างใหญ่ เปลือกหุ้มเมล็ดชั้นเดียว
  - 3) มีลักษณะฝักต้านทานการแตก (shatter resistance) ลดการสูญเสียผลผลิต สามารถเก็บเกี่ยวเมื่อต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและแห้ง และใช้เครื่องจักรเก็บเกี่ยวหรือใช้เกี่ยวหวดได้ รวมทั้งในการกะเทาะเมล็ดด้วยเครื่องนวดข้าว เครื่องนวดถั่วเหลือง หรือเครื่องนวดถั่วเขียว เปลือกหุ้มเมล็ดจะไม่ได้รับความเสียหาย
- ### ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเดี่ยว ไม่แตกกิ่ง ใบสีเขียวเข้ม ดอกสีขาวอมม่วง อายุดอกบาน 33 วัน ช่วงออกดอก 32 วัน ฝักเป็นแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ (1 ซอก มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 114 วัน มีลักษณะฝักต้านทานการแตก 98 % เมล็ดมีสีดำสนิทค่อนข้างใหญ่ เปลือกหุ้มเมล็ดชั้นเดียว และผิวด้าน น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 3.98 g ผลผลิตเมล็ดประมาณ 304 กิโลกรัมต่อไร่

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

เนื่องจากงาดำพันธุ์ มก.21 เป็นงาที่มีอายุเก็บเกี่ยวยาวกว่างาพันธุ์อื่น ในช่วงเก็บเกี่ยวอาจได้รับผลกระทบจากฝนที่ตกในช่วงเก็บเกี่ยว ทำให้คุณภาพเมล็ดลดลง

ข.7 งาขาวพันธุ์มหาสารคาม 60

ประวัติ

งาขาวพันธุ์มหาสารคาม 60 คัดเลือกจากงาขาวพันธุ์ T-85 ซึ่งนำเข้ามาจากประเทศอินเดีย ปี พ.ศ.2523 กองพืชไร่ กรมวิชาการเกษตรปลูกรวบรวมและศึกษาพันธุ์ที่สถานีทดลองพืชไร่มหาสารคาม คัดสายพันธุ์ที่มีอายุออกดอก 28 วัน ซึ่งเร็วกว่าพันธุ์ T-85 เดิม และไม่แตกกิ่ง ปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2525 คัดเลือกพันธุ์บริสุทธิ์ (pure line selection) คัดแถวที่มีความสม่ำเสมอและมีลักษณะดี นำเข้าประเมินผลผลิตตามขั้นตอนปรับปรุงพันธุ์ในปี พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2529 โดยปลูกเปรียบเทียบเบื้องต้น เปรียบเทียบมาตรฐานพันธุ์ เปรียบเทียบพันธุ์ในท้องถิ่น และเปรียบเทียบพันธุ์ในไร่เกษตรกร กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรอง เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2530

ลักษณะเด่น

- 1) ขนาดเมล็ดโต
- 2) ผลผลิตประมาณ 106 กิโลกรัมต่อไร่ ถึง 150 กิโลกรัมต่อไร่
- 3) อายุเก็บเกี่ยว 80 วัน ถึง 85 วัน
- 4) มีปริมาณน้ำมันในเมล็ด 46.3%

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นตั้งตรง ไม่แตกกิ่ง ใบค่อนข้างเรียวยาว สีเขียวเข้ม ดอกสีขาวอมชมพู อายุออกดอก 28 วัน ถึง 30 วัน ลักษณะฝักแบบ 2 พู ฝักเรียงตัวแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 2.90 g ปริมาณน้ำมันในเมล็ด 46.3% อายุถึงวันเก็บเกี่ยว 80 วัน ถึง 85 วัน ไม่ต้านทานต่อโรคราแป้ง โรคเน่าดำ โรคไหม้ดำ หนอนห่อใบงา ไชขาว และมวนผีเสื้อ

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน เดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน และปลายฤดูฝนเดือนสิงหาคม

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

ในสภาพอากาศเย็นชื้น จะอ่อนแอต่อโรคราแป้ง อ่อนแอต่อโรคเหี่ยว โรคเน่าดำ โรคไหม้ดำ อ่อนแอต่อแมลงศัตรูงาโดยเฉพาะ หนอนห่อใบงา ไชขาว และมวนผีเสื้อ ในสภาพอากาศแห้ง ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 75 วัน เพื่อป้องกันเมล็ดร่วงหล่นเสียหาย

ข.8 งาขาวพันธุ์ซีพลัส 1 (C Plus 1)

ประวัติ

งาขาวพันธุ์ซีพลัส 1 (C Plus 1) เป็นงาพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาภาควิชาพืชไร่ฯ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยวิธีการคัดเลือกแบบบันทึกประวัติ จากคู่ผสม KUds6111 x S20 โดยสายพันธุ์ KUds6111 เป็นสายพันธุ์ของโครงการฯ มีลักษณะฝักชะลอการแตกหลังสุกแก่ (delayed shattering) สายพันธุ์ S20 เป็นสายพันธุ์ของบริษัท Sesaco Corporation ประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะฝักต้านทานการแตก (shatter resistance) จากคู่ผสมดังกล่าวคัดเลือกได้สายพันธุ์ KUds6111x S20-3-1-15 (KUsr6662) ซึ่งต่อมาให้ชื่อว่า งาขาวฝักไม่แตก พันธุ์ซีพลัส 1 ซึ่งแนะนำพันธุ์ในปี พ.ศ. 2546

ลักษณะเด่น

1) มีลักษณะฝักไม่แตก (non-shattering หรือ close capsule) และเมื่อฝักแห้งเมล็ดไม่ติดแน่นกับแกนกลางฝัก (placenta) เขย่าฝักจะได้ยินเสียงเมล็ด ลดการสูญเสียผลผลิต สามารถเก็บเกี่ยวเมื่อต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและแห้ง และใช้เครื่องจักรเก็บเกี่ยวหรือใช้เครื่องเกี่ยวนวดได้

2) เมล็ดมีสีขาว ขนาดใหญ่ รสชาติอร่อย

3) ผลผลิตเมล็ดสูงประมาณ 245 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเป็นทรงพุ่มตั้งตรง แตกกิ่งจำนวน 2 กิ่ง ถึง 4 กิ่ง ดอกสีขาว อายุดอกบาน 36 วัน ช่วงออกดอก 30 วัน ฝักเป็นแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ (1 ซอก มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น อายุเก็บเกี่ยว 98 วัน มีลักษณะฝักไม่แตกเมื่อสุกแก่ เมล็ดมีสีขาวขนาดใหญ่ น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 3.40 g น้ำมันในเมล็ด 48.6% ให้ผลผลิตเมล็ดสูงประมาณ 245 กิโลกรัมต่อไร่

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาในประเทศไทย

ข้อควรระวัง

การปลูก ระยะระหว่างแถวควรอยู่ระหว่าง 70 cm ถึง 75 cm เนื่องจากทรงต้นเป็นแบบทรงพุ่ม และหากเกิดลมพายุอาจทำให้กิ่งฉีกหรือหักได้

ข.9 งาขาวพันธุ์ซีพลัส 2 (C Plus 2)

ประวัติ

งาขาวพันธุ์ซีพลัส 2 (C Plus 2) เป็นงาพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาภาควิชาพืชไร่ฯ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบันทึกประวัติ จากคู่ผสม KUds6111 x S20 โดยสายพันธุ์ KUds6111 เป็นสายพันธุ์ของโครงการฯ มีลักษณะฝักชะลอการแตกหลังสุกแก่ (delayed shattering) สายพันธุ์ S20 เป็นสายพันธุ์ของบริษัท Sesaco Corporation ประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะฝักต้านทานการแตก (shatter resistance) จากคู่ผสมดังกล่าวคัดเลือกได้สายพันธุ์ KUds6111 x S20-1-1-2 (KUsr6660) ซึ่งเป็นสายพันธุ์พี่น้องกับสายพันธุ์ KUsr6662 (พันธุ์ซีพลัส 1) ต่อมาให้ชื่อสายพันธุ์ KUsr6660 ว่า งาขาวฝักไม่แตก พันธุ์ซีพลัส 2 ซึ่งแนะนำพันธุ์ในปี พ.ศ. 2547

ลักษณะเด่น

1) มีลักษณะฝักไม่แตก (non-shattering หรือ close capsule) และเมื่อฝักแห้งเมล็ดไม่ติดแน่นกับแกนกลางฝัก (placenta) เขย่าฝักจะได้ยินเสียงเมล็ด ลดการสูญเสียผลผลิต สามารถเก็บเกี่ยวเมื่อต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและแห้ง และใช้เครื่องจักรเก็บเกี่ยวหรือใช้เครื่องเกี่ยวนวดได้ รวมทั้งในการกะเทาะเมล็ดด้วยเครื่องนวดข้าว เครื่องนวดถั่วเหลือง หรือเครื่องนวดถั่วเขียว เปลือกหุ้มเมล็ดจะไม่ได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม อาจพบฝักที่ปลายแยกจากกัน (ฝักต้านทานการแตก) ประมาณ 1% ถึง 3%

2) ฝักใหญ่กว่าพันธุ์ซีพลัส 1 เมล็ดมีสีขาว ขนาดใหญ่ รสชาติอร่อย และมีปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระ (เซซามินและเซซาโมลิน) สูงกว่าพันธุ์ซีพลัส 1 ให้ผลผลิตเมล็ดสูงประมาณ 308 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเป็นพุ่มตั้งตรง แตกกิ่งจำนวน 2 กิ่ง ถึง 5 กิ่ง ดอกสีขาว อายุดอกบาน 39 วัน ช่วงออกดอก 30 วัน ฝักเป็นแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ (1 ซ้อ มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น ใบและฝักมีสีเขียวเข้มกว่าพันธุ์ซีพลัส 1 อายุเก็บเกี่ยว 101 วัน มีลักษณะฝักไม่แตกเมื่อสุกแก่ อย่างไรก็ตาม อาจพบฝักที่ปลายแยกจากกัน (ฝักด้านทานการแตก) ประมาณ 1% ถึง 3% เมล็ดมีสีขาว ขนาดใหญ่ น้ำมันในเมล็ด 47.5%

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตงาของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

การปลูก ระยะระหว่างแถวควรอยู่ระหว่าง 70 cm ถึง 75 cm เนื่องจากทรงต้นเป็นแบบทรงพุ่ม และหากเกิดลมพายุอาจทำให้กิ่งฉีกหรือหักได้

ข.10 งาขาวพันธุ์ซีเอ็ม-53 (CM-53)

ประวัติ

งาขาวพันธุ์ซีเอ็ม-53 (CM-53) เป็นงาพันธุ์แท้ที่พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยโครงการปรับปรุงพันธุ์งาภาควิชาชีพไซโรนา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ คัดเลือกพันธุ์โดยวิธีบันทึกประวัติจากคู่ผสม KUsr4001-1-1-1 x Guatemala สายพันธุ์ KUsr4001-1-1-1 มีลักษณะฝักไม่แตก ส่วนสายพันธุ์ Guatemala เป็นพันธุ์ฝักแตก สายพันธุ์พ่อแม่ทั้ง 2 สายพันธุ์ มีเมล็ดขนาดใหญ่ คัดเลือกได้สายพันธุ์ KUAOX 24 (KUsr4001-1-1-1 x Guatemala 75-6-2-10) ต่อมาสายพันธุ์ KUAOX 24 ได้รับพระราชทานชื่อจากองค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ว่า CM-53 งาขาวพันธุ์ซีเอ็ม-53 ได้รับการแนะนำและส่งเสริมแก่เกษตรกรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

ลักษณะเด่น

1) มีลักษณะฝักต้านทานการแตก (shatter resistance) ลดการสูญเสียผลผลิต สามารถเก็บเกี่ยวเมื่อต้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและแห้ง และใช้เครื่องจักรเก็บเกี่ยวหรือใช้เกี่ยวขนาดได้ รวมทั้งในการกะเทาะเมล็ดด้วยเครื่องนวดข้าว เครื่องนวดถั่วเหลือง หรือเครื่องนวดถั่วเขียว เปลือกหุ้มเมล็ดจะไม่ได้รับความเสียหาย

2) เมล็ดมีขนาดใหญ่ สีขาว ผลผลิตเมล็ดสูงประมาณ 317 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้นเป็นทรงพุ่มตั้งตรง แตกกิ่งจำนวน 2 กิ่ง ถึง 3 กิ่ง ดอกสีขาว อายุดอกบาน 33 วัน ช่วงออกดอก 33 วัน ฝักเป็นแบบ 2 พู ฝักเกิดแบบตรงกันข้าม จำนวน 1 ฝักต่อซอกใบ (1 ซอก มี 2 ฝัก) และเวียนสลับรอบลำต้น อายุเก็บเกี่ยว 108 วัน ถึง 112 วัน มีลักษณะฝักต้านทานการแตก 99% โดยเมื่อฝักสุกแก่ปลายฝักอ้าเล็กน้อย เมื่อนำฝักมาทดสอบการร่วงของเมล็ดจากฝักโดยการเขย่าฝักและนำฝักมาคว่ำปลายฝักลง พบว่ามีเมล็ดคงเหลืออยู่ในฝักประมาณ 99% เมล็ดมีขนาดใหญ่ สีขาว น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 4.16 g ให้ผลผลิตเมล็ดสูงประมาณ 317 กิโลกรัมต่อไร่

ฤดูปลูกที่เหมาะสม

ฤดูต้นฝน เริ่มปลูกได้ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูแล้งในเขตที่มีน้ำชลประทาน

พื้นที่แนะนำ

ปลูกได้ทั่วไปในสภาพการผลิตของประเทศไทย

ข้อควรระวัง

การปลูก ระยะระหว่างแถวควรอยู่ระหว่าง 70 cm ถึง 75 cm เนื่องจากทรงต้นเป็นแบบทรงพุ่ม และหากเกิดลมพายุอาจทำให้กิ่งฉีกหรือหักได้

ภาคผนวก ค

(ให้ไว้เป็นข้อมูล)

หน่วย

หน่วยและสัญลักษณ์ที่ใช้ในมาตรฐานนี้ และหน่วย SI (International System of Units หรือ *Le Système International d' Unités*) ที่ยอมรับให้ใช้ได้ มีดังนี้

รายการ	ชื่อหน่วย	สัญลักษณ์หน่วย
มวล	กรัม (gram)	g
	กิโลกรัม (kilogram)	kg
ความยาว	มิลลิเมตร (millimeter)	mm
	เซนติเมตร (centimeter)	cm
ปริมาณ	มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (milligram/kilogram)	mg/kg